

Vissymiehen kiitos

Kun yrittäjä Marko Kulmala sai kymmenen vuotta sitten potkut alkoholin takia, suusta pääsi sana kiitos. Vasta paljon myöhemmin hän ymmärsi, mistä kaikesta hänen oli syytä kiittää.

Hanna Jensén Kuvat Sanna Liimatainen

"Alkoholismi on parantumaton sairaus, mutta sen kanssa voi elää hyvää elämää. Kunhan ei juo. Yhtään."

Sinä toukokuisena perjantaina vuonna 2004 asiakkuusjohtaja **Marko Kulmala** valmistautui menemään viikokpalaveriin. Ennen kuin hän ehti kokoukseen, esimies ja toinen työntekijä pyysivät häntä neuvotteluhuoneeseen. Kaikki istuutuivat. Esimies antoi paperin Kulmalan eteen ja pyysi lukemaan sen.

– Syyn varmaan ymmärrät, esimies sanoi.

Paperissa luki potkujen ehdot. Jostain, mistä lie, Kulmalan mieleen nousi yksi sana.

– Kiitos.

Mediapersona, kirjailija, tuottaja, ohjaaja ja yrittäjä Marko Kulmala on kymmenen vuoden aikana miettinyt usein sitä hetkeä. Sana on jäänyt kaikuun mieleen. Tiesikö hän, että hän saisi vielä uuden työn? Tiesikö hän, että saisi uuden elämän? Ja työelämän?

Hän oli ollut aikoinaan perustamassa musiikkiohjelma Jyrkiä, vetänyt johtajana MTV3:lla uusia kanavia ja käynnistänyt Subtv:n edeltäjää TVTV:ta. Hän oli myös läksyttänyt alaisiaan toisten kuullen ja hajottanut palaverissa jääkiekko-

la jättää yrityksen, koska hänen motivaationsa toimia markkinoinnin parissa oli alkanut horjua.

Kulmala lähti perheen kesäpaikalle ja alkoi juoda.

”Tyydy osaasi”

Marko Kulmala, 45, seisoo nyt kruununhakalaisen yrityksensä Insano Productionsin avokeittiössä lenkkareissa, farkuissa ja kauluspaidassa. Isot ikkunat avautuvat katutasoon. Kulmala keittää kahvia itse, jotta siitä varmasti tulee hyvää. Ikkunalaudalla vartioi buddhapatsas. Eteisen naulakossa roikkuu varmuuden vuoksi oranssi solmio.

On vaikea kuvitella, että tämä on se alkoholinhuuruisten työvuosien hankala mies. Tosin ei Kulmala ollut pelkästään hankala. Hänessä oli myös ystävällinen puoli. Kiltti ja asiallinen.

– On minussa vieläkin ne kaksi puolta, hän huomauttaa.

– Harva tietää, että alkoholismi on sairaus, josta ei parane. Se on etenevä ja paheneva sairaus, vaikka ei joisikaan. Alkoholistin tunne-elämä ei palaudu täysin ”normaaliksi”, jos se on sitä koskaan ollutkaan. Alkoholismia voi kuitenkin hoitaa ja sen kanssa voi elää hyvää elämää. Kunhan ei juo. Yhtään.

Kymmenen vuotta vanhoissa lehtikuvissa Kulmalan katse on uhmakas ja itsevarma. Nyt uhmakkuus puuttuu. Imagen jutun ilmestymisen jälkeen Kulmala oli varma, että saisi potkut. Hän sai kuitenkin vielä jonkin aikaa käydä töissä krapulassa ja humalassa.

Viimeisen työpäivän iltana, toukokuun lopussa, Olympiastadionilla soitti Metallica. Kulmala meni sinne rouvansa ja poikansa kanssa pienessä hönössä.

Hän katsoi Metallicaa ja tajusi, että bändissä oli jotain erilaista. Samaan aikaan elokuvissa pyöri Metallican laulajan **James Hetfieldin** elämästä kertova dokumentti *Some Kind of Monster*. Se kertoo katkaisuhuoltoon lähdestä, sieltä paluusta ja Hetfieldin ajatuksista. Kul-

mala päätti mennä katsomaan dokumentin. Hän katsoi sen viisi kertaa ja kirjoitti vuorosanoja muistiin. Dokumentissa silmälasipäinen Hetfield pitää pientä tytärtään sylissä ja sanoo syntyneensä uudelleen.

Viidennen kerran Kulmala katsoi dokumentin yrittäjä **Jari Sarasvuon** kanssa. Sen jälkeen kaverukset menivät syömään Lasipalatsin ravintolaan, Jyrkin vanhan kaupunkistudion yläpuolelle. Sarasvuolla oli Kulmalalle asiaa.

– Tästä eteenpäin minä ja lähiystäväsi emme ole sinun kanssasi missään tekemisissä. Emme vastaa edes puhelimeen, ennen kuin teet valintoja.

Sarasvuo oli hetken hiljaa ja jatkoi:

– Marko, tyydy osaasi.

Kulmala, joka oli sillä hetkellä selvin päin, loukkaantui hirvittävästi. Enemmän kuin koskaan ennen. Hän ei ymmärtänyt, mitä Sarasvuo tarkoitti. Kun miehet lähtivät ravintolasta, Sarasvuo totesi: – Jos ja kun käy niin, että jotenkin selviät tästä – mikä on epätodennäköistä – soita. Olen ensimmäisenä auttamassa. Mutta vasta sitten, jos selviät.

Syöpäsairaallakin oli parempi mahdollisuus selvitä kuin Kulmalalla, sen hän tiesi. Suomessa on lähes puoli miljoonaa alkoholista, joista vain 1,5 prosenttia raitistuu pysyvästi. Kulmala jatkoi juomistaan.

Ylös tyhjyydestä

Kuukautta myöhemmin Kulmala istui baaritiskillä helsinkiläisessä baarissa. Oli heinäkuun neljäs päivä, kun täydellinen tyhjyys kaappasi hänet. Hänen sisällään ei ollut enää mitään. Hän luovutti. Ei jaksanut enää.

Seuraavana päivänä hän kirjoitti pitkän sähköpostin vertaistukiryhmään. Hän kertoi, että hänestä oli tullut alkoholisti pikkuhiljaa vuosien saatossa, työpäivien jälkeisinä kosteina iltoina. Aluksi hän oli juonut kaveriporukassa, lopulta yksin. Hän lopetti kirjeensä kysymykseen, mitä hänen pitäisi tehdä.

Marko Kulmala pitää arjesta, sillä hän on nähnyt, miten puuduttavaksi jännittävä elämä muuttuu. ”Silloin päivä päättyi aina samalla tavalla.”

”Aina kannattaa suhtautua varauksella alkoholistin esittämiin lupauksiin.”

Ami-niminen mies vastasi nopeasti ja kysyi, missä Kulmala asui. Sitten hän kysyi, oliko tämä selvän päin. Kun vastaus oli kyllä, Kulmala sai kutsun saman illan vertaistukiryhmän kokoukseen.

Kokouksesta ja ryhmästä tuli Kulmalalle pelastus, joka muodostui hänelle tärkeämmäksi kuin oma perhe. Kukaan muu ei olisi voinut häntä auttaa.

Ratkaiseva tekijä

Kulmala juo kahvia ja puhuu rauhallisesti. Hän ei pälyile puhelintaan mutta keskittää sujuvasti kuten aina ennenkin.

– Tässä asiassa en ole muuttunut yhtään, hän sanoo ja nauraa.

Kulmala on ollut nyt yhdeksän vuotta viissymies. Hän ei lupaa, että on loppuelämänsä raitis. Ei edes itselleen.

– Olen tullut varovaiseksi sen suhteen, mitä lupaan. On joitakin asioita, joissa pidän lupaukseni, mutta aina kannattaa suhtautua varauksella alkoholistin esittämiin lupauksiin.

Kouluaineen loppuun 11-vuotias oli kirjoittanut, että meidänkin perheessä on paikalla tämä alkoholismisairaus.

Kun Kulmala oli ollut kuukauden juomatta, hän lähetti Sarasvuolle tekstiviestin. Kuultuaan uutiset Sarasvuo halusi hänet Diili-ohjelman kakkostuottajaksi. Kaikki muuttui. Turvallisessa työporukassa saattoi puhua avoimesti.

– Päätin heti, että en salaile ongelmiani. Helpotti paljon, että muut voivat kysyä asiasta.

Kulmala huomasi joutuvansa miettimään, osasiko hän enää työnsä. Sitten hän tajusi rakastavansa sitä. Ei television synnyttämää hybristä eikä nimeä lopputeksteissä vaan tilanteita, joissa piti rat-

kaista ongelmia nopeasti. Se oli hänen juttunsa.

Vuonna 2005 hän perusti oman firman. Sen tehtävä oli ratkaista yritysten viestintään ja markkinointiin liittyviä ongelmia nopeasti. Kulmala keksi uusia termejä: pinatointi. Hän halusi tehdä yrityksille saman, minkä pinaatti tekee Kippari-Kallelle.

Huipputyypin huonot puolet

Kunpa kaikki työelämässä ymmärtäisivät, etteivät ihmiset ole pelkästään huipputyyppejä, ajattelee Kulmala nykyään. Työelämä olisi niin paljon helpompaa.

– Meissä kaikissa on piirteitä, jotka ovat hanurista, hän sanoo.

Siksi Kulmala kertoo nytkin tarinaansa keskellä konttoria kahden työntekijänsä kuullen. Insaanossa ei ole väliseiniä. Kaikki kolme työntekijää istuvat vastakkain. Kesken kaiken tuottaja **Maria Sjövik** kääntyy tuolissaan.

– Marko kertoi alkoholi-ongelmastaan jo siinä vaiheessa, kun vasta avustin yritystä. Ajattelin, että jos tällaisista asioista voidaan puhua suoraan, yhteistyö lähtee hyvältä pohjalta, Sjövik sanoo.

Kulmala on suora myös asiakkaille. Hän saattaa kesken palaverin kertoa osallistujille taustastaan. Läväyttää asiat pöydälle. Ei ole syytä harrastaa small talkia tai peitellä asioita. Pääinvestoin. 99-prosenttisesti asiakkaat reagoivat hyvin.

Taas Kulmala haluaa korostaa, että hänen impulssikontrollinsa ei edelleenkaan ole dalailama-luokkaa.

– Ei. Siinä kilpailussa sinä et olisi mitallisijoilla, Maria Sjövik huomauttaa.

Insaanossa ei tarvitse pelätä virheitä. Maria Sjövik haluaa kertoa, miksi.

– Koska olemme uskaltaneet kertoa toisillemme taustoistamme, uskallamme myös kertoa mokistamme. Kapasiteettia vapautuu tärkeiden asioiden tekemiseen, kun ei tarvitse peitellä mitään.

Maria Sjövik ei käytä alkoholia. Hänelle ei vain maistu. Hänen suvussaan ollaan melkein absolutisteja tai kuollaan vinaan. Hän katsoo esimiästään.

– Minusta tuntuu hetkittäin, etten ehkä haluaisi olla töissä kenellekään muulla kuin raitistuneella alkoholistilla. Jos sen mittaluokan paskan lapioinut ja klaarannut, käytännön asiat ovat helppoja. Näyttää siltä, että on jäljellä aika vähän, mitä raitistunut alkoholisti ei itsestään tiedä.

Kulmala kuuntelee kiinnostuneena. Hän on hetken hiljaa.

Kulmala haluaa, että työpaikalla puhutaan, nauretaan, kettuillaan lämpimästi. Mykkäkouluja ei pidetä.

– Jos puhuminen loppuisi, tietäisiin, että meillä on ongelma, Kulmala sanoo.

Hänen mielestään alkoholisteja hyssytellään suomalaisilla työpaikoilla liikaa. Asia pitäisi ottaa puheeksi ja auttaa.

– Alkoholisti ei auta itseään.

Pari vuotta sitten Kulmala oli yritystilaisuudessa, jossa kolme johtajaa taivasteli hänen kuultensa ulkopuolisen kollegansa alkoholi-ongelmaa. Kulmala kaivoi puhelimen taskustaan ja sanoi, että soitetaanpas miehelle ja kerrotaan, että me haluamme auttaa. Herrat hätäntyivät ja sanoivat, että älä missään nimessä soita äläkä kerro, että me puhuttiin.

– Se olikin juoruamista.

– Alkoholismin katsominen sormien läpi pitkittä alkoholistin kärsimystä. Ei kannata pelätä, että ystävyys katkeaa. Se voi katketa joka tapauksessa. Puuttuminen on alkoholistille merkki siitä, että hän on paljastunut, Kulmala sanoo.

”Meidänkin perheessä”

Tavallinen elämä. Ihana rouva. Työpäivä, neljävuotiaan tyttären hakeminen päiväkodista, kahdeksanvuotiaan isosiskon saapuminen koulusta, ruuanlaitto. Siinä arki, josta Kulmala nyt pitää.

Hän pitää myös miesten sokkotreffeistä. Kerran vuodessa Kulmala ja hänen ystävänsä jääkiekkoilija **Jarkko Ruutu** kutsuvat tuttaviaan saunomaan. Kulmala juo vissyä. Illan päätteeksi he menevät yökerhoon. Kahtena viime vuonna myös Kulmalan parikymppinen poika on ollut mukana. Hänet on vihitty äijämaailmaan.

Työntekijät ovat joskus kysyneet Marko Kulmalalta, mikä olisi pahinta, mitä voisi tapahtua. ”Se, mikä olisi pahinta, ei liity tähän työhön mitenkään.”

Lähes kymmenen vuotta sitten poika näki, kuinka alkoholisti-isä raitistui ja muuttui. Sitä ennen hän oli ehtinyt nähdä, kuinka isästä tuli juodessaan kuin toinen ihminen. Sen tosiasian kanssa Kulmalan täytyy elää.

Kun Kulmala oli ollut raittiina kuukauden, samoihin aikoihin, kun hän lähetti tekstiviestin Jari Sarasvuolle, hän kävi katsomassa James Hetfieldin raitistumisdokumentin vielä kerran poikansa kanssa. Tämä oli silloin 11-vuotias.

– Jotain tällaista minäkin nyt yritän, Marko Kulmala kertoi pojalleen elokuvan jälkeen.

Vuotta myöhemmin poika kirjoitti kouluaineen *Some Kind of Monster* ja halusi näyttää tekstin isälleen. Aineen loppuun hän oli kirjoittanut, että meidänkin perheessä on paikalla tämä alkoholismisairaus. Hän oli pyytänyt, ettei ainetta luettaisi luokan edessä ääneen.

– Aina joskus, kun saan päähäni, että esimerkiksi töissä on vaikeaa, luen aineen. Silloin muistan, että elämä on nyt jotain ihan muuta.

Johtajana Kulmala antaa nyt toisenlaisen esimerkin kuin kymmenen vuotta sitten. Kun johtaja juo, kulttuuri valuu organisaatiossa alaspäin. Töiden jälkeen

ikään kuin kuuluu lähteä kaljalle. Nyt ei tarvitse. Ei tarvitse herätä aamulla kuristavaan pelon tunteeseen. Ei tarvitse miettiä, mitä on illalla sanonut, ketä työntekijää on häirinnyt kolmelta yöllä.

Kulmala tietää nyt, mitä Jari Sarasvuo tarkoitti lähes kymmenen vuotta sitten sanoessaan, että Kulmalan piti tyytyä osaansa. Hänen olisi pitänyt hyväksyä se, mikä hän oikeasti oli eikä yrittää esittää muuta. Silloin hän oli juova alkoholisti. Nyt hän on raitistunut sellainen.

Hopeahääpäivä

Rouvalle ei tässä haastattelussa soiteta. Hän ei halua puida miehensä asioita. Hän on osansa tehnyt, seissyt Kulmalan rinnalla ne vuodet, kun Kulmala ajatteli lähinnä itseään. Se, että liitto säilyi, on Kulmalan mielestä ihme.

– Olemme rouvan kanssa nauraneet, että olemme olleet vuoden päästä 25 vuotta naimisissa. Ennen vanhaan radiossa juhlittiin hopeahääpäiväänsä viettäviä. Silloin näin heidät mielessäni haudan partaalla Erkki Junkkarisen *Ruusuja hopeamaljassa* taustalla soiden, Kulmala sanoo ja naureskelee.

Nyt hän on Pohjois-Euroopan onnekain mies. Hän on saanut raitistumisen

takia rakastua ja hullaantua vaimoonsa uudestaan, vieläpä monta kertaa.

Hän on tavannut entisen elämänsä työkavereita ja puhunut asiat halki. Hän on halunnut pahoitella tapaa, jolla hän alaisiaan kohteli. Melkein kaikki ovat suostuneet keskustelemaan.

Kulmala katsoo Maria Sjövikä. Hän tekee nyt töitä ihmisten kanssa, jotka eivät ole ”nillittäjiä” eivätkä ”perseilijöitä”, sellaisia kuin hän itse oli ennen. Jälkimmäisen termin on Sjövik opettanut. Onneksi ei tarvitse enää olla sellainen. □

Tätä et tiennyt minusta!

” Perustamani Kruununhaan oriyhdistys osti ravihevosen, tietysti tamman. Huippuravurin. Todellisuus taitaa kuitenkin olla, että kaikki rahat menevät. Pitkään aikaan en uskaltanut kertoa asiasta rouvalle, mutta sitten päätin testata, kuinka pitkälle liittomme venyy. Paljonko se nykyään kestä? Ei seurannut minkäänlaista tyrmäystä!